

Görme Engelli Öğrenci Ve Öğretmenlerin Ders Araç Gereçlerine Ve Kitaplarına Erişim Durumuna İlişkin Tespitler Hakkında Rapor

Hazırlayan: Eğitimde Görme Engelliler Derneği

Adres : Sanlıhan, Meşrutiyet Mahallesi, Atatürk Bulvarı,
No 105/605, Kat 6, Kızılay Çankaya/ANKARA)

Telefon&Belgegeçer : 03124181412

Mobil : 05357369037

Web : www.eged.org

E-posta : bilgi@eged.org

Giriş

Eğitimde Görme Engelliler Derneği, görme engelli öğretmen ve öğrencilerin eğitim öğretim sürecinde karşılaştıkları sorunlara çözüm önerileri üretmek üzere faaliyet göstermektedir. Derneğimiz bu doğrultuda Bakanlığımıza bağlı Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü, Öğretmen Yetiştirme ve Geliştirme Genel Müdürlüğü ve Bilgi İşlem Dairesi Başkanlığı başta olmak üzere, çeşitli Genel Müdürlüklerle görme engelli öğrenci ve öğretmenlerin karşılaştığı sorunların çözümü noktasında diyalog halindedir.

Bakanlığımız Destek Hizmetleri Genel Müdürlüğü'ne bağlı Ders Aletleri Yapım Merkezi Müdürlüğü'nde, görme engelli bireylerin eğitime erişimini sağlamak amacıyla önemli çalışmalarda bulunulmakta; Braille baskılı kitaplar ve çeşitli ders araç gereçleri kullanıma hazır hale getirilmektedir. Bu sayede, görme engelli öğrencilerin akranlarıyla aynı müfredatı takip edebilecek donanımlara sahip olabilmesi bakımından geçmiş dönemlere göre önemli mesafeler kat edilmiştir. Bununla birlikte; derneğimize son dönemlerde, görme engelli öğrenci ve öğretmenler tarafından bahsi geçen Merkez tarafından basımı yapılan Braille kitaplar ve ders materyalleri ile ilgili önemli geribildirimler ulaşmaktadır. Bu geribildirimlerle ilgili derneğimizce gerekli araştırmalar yapılmış ve aşağıda tarafınıza sunulan tespitlere ulaşılmıştır.

1) Braille kitaplar:

Görme engelli öğrenci ve öğretmenler arasında önemli bir kitle, eğitim müfredatı ve ders içeriklerini mürekkep baskılı kitapların Braille formatlı nüshalarıyla takip etmektedir. Gerçekten de görmeyen öğrenci ve öğretmenlerin, eğitim müfredatı ve ders içeriklerine, gören öğrenci ve öğretmenlerle birlikte dahil olması bağlamında Braille baskılı ders kitaplarının varlığı oldukça önemlidir. Bu kitapların basımı ve ulaştırılmasıyla ilgili tespitler aşağıdaki gibidir:

A) Braille baskılı ders kitapları, eğitim öğretim yılının başında görme engellilere ulaştırılamamaktadır. Eğitim - öğretim döneminin başlamasının üzerinden yaklaşık iki ay geçmesine rağmen bazı kitaplar talep edenlere gönderilememiş veya eksik olarak ulaştırılabilmektedir.

B) Gönderilen Braille baskılı kitaplarda noktalama hataları veya eksiklikleri; grafik, şekil, tablo ve karikatür gibi birçok görselin betimlenmemesi; mürekkep baskılı kitaplarda bulunan etkinlik, değerlendirme sorularının cevap anahtarı ve kaynakça gibi bölümlerin bulunmaması gibi önemli sorunlarla karşılaşılmaktadır.

C) Sayısal alanlar ve Müzik gibi derslere ait kitapların Braille baskısı bulunmamaktadır.

2) Elektronik kaynaklara erişim:

Ders kitaplarının PDF formatlarına EBA internet sitesinde yer verilmektedir. Ancak bu kitapların EBA'da bulunan formatları görme engellilerin kullanmakta olduğu ekran okuyucu yazılımlarla yeterince uyumlu değildir. Diğer taraftan Ders Aletleri Yapım Merkezi Müdürlüğü tarafından Braille baskı yapılabilmesi amacıyla oluşturulan docx veya rtf gibi formatlardaki kitaplar, gerek ekran okuyucu yazılımlarla uyumlu olması ve gerekse bazı şekil ve grafiklerin betimlemelerine yer verilmesi gibi yönlerle, görme engelli kişiler için daha erişilebilir hale gelmektedir. Ders kitaplarının bu şekilde hazırlanmış nüshaları, içinde bulunduğumuz eğitim - öğretim dönemine kadar dilekçe ile talep edenlerin e-posta adreslerine gönderilmekteydi. Ancak Ders Aletleri Yapım Merkezi Müdürlüğü, yakın bir zamanda, bundan sonra söz konusu elektronik formatlarda hazırlanmış erişilebilir ders kitaplarının görme engellilere gönderilmeyeceği yönünde karar almış ve bu durum yetkililer tarafından sözlü olarak dile getirilmiştir. Bilindiği gibi, Milli Eğitim Bakanlığı tarafından ders kitapları öğrenci ve öğretmenlere ücretsiz olarak dağıtılmakta; bu kitapların ticari olarak satışı mümkün olmamaktadır. Hal böyleyken bu kitapların erişilebilir olarak hazırlanmış elektronik nüshalarının ihtiyaç duyan kişilere gönderilmemesi yönündeki bu kararın hangi yasal dayanağa göre alındığı, tarafımızca anlaşılabilir değildir. Zira görme engelli öğrenci ve öğretmenlerin tamamı Braille alfabesini kullanamamakta olup; bu şekilde hazırlanmış nüshalardan yararlanan birçok kişi bulunmaktadır. Ayrıca bu durum görme engelli öğrenci ve öğretmenlerin eğitim - öğretim sürecine tam ve etkin katılımını engelleyen önemli bir unsurdur.

3) Doküman materyallere erişim:

Görme engellilerin eğitim - öğretim süreçlerinde doküman materyaller önemli bir yer tutmaktadır. Ancak ülkemizde görme engellilerin eğitim yaşantısında bu materyallere erişim düzeyleri çok az seviyededir. Üç boyutlu geometrik şekiller, grafik ve şekil ile anlatılabilecek konulara ilişkin çizim ve diğer doküman araçlar; engelsiz fen öğretimine yönelik doküman ve Braille ile desteklenmiş materyaller; Braille Türkiye ve dünya haritaları, yer küre, paralel, enlem vb. konuların anlatımında faydalı olabilecek doküman coğrafi materyaller, Ders Aletleri Yapım Merkezi Müdürlüğü tarafından araştırılarak üretilmeli ve görme engelli öğrenci ve öğretmenlerin kullanımına hazır hale getirilmelidir.

4) Görünürlük faaliyetleri

Bakanlığımızın da teşvikiyle kaynaştırma eğitim yoluyla öğrenimini sürdüren birçok görme engelli öğrenci bulunmaktadır. Ancak bu öğrencilerin öğrenim gördükleri okulların idareci ve öğretmenlerinin nasıl materyal ve araç gereç temin edebilecekleri noktasında bilgi eksikliği bulunduğu gözlemlenmektedir. Bu nedenle, Ders Aletleri Yapım Merkezi Müdürlüğü tarafından görme engellilere yönelik verilen hizmetler hakkında daha fazla yaygınlaştırma çalışmaları yapılması yararlı olacaktır.

Sonuç ve öneriler

Genel Müdürlüğümüze bağlı Ders Aletleri Yapım Merkezi Müdürlüğü, görme engelli bireylerin eğitim yaşantısında kullanabileceği materyallerin oluşturulması noktasında son derece önemli ve değerli bir kurumdur. Burada üretilecek materyallerin niteliğinin artırılması, çeşitlendirilmesi, eksikliklerinin giderilmesi ve yararlanıcılarına ulaştırılması noktasında karşılaşılan problemlerin ortadan kaldırılması, görme engellilerin eğitime eşit erişim hakkını kullanabilmesini sağlayacaktır. Bu çerçevede, yukarıda belirtilen tespitlere yönelik çözüm önerilerimiz şu şekildedir:

1) Braille baskısı yapılan kitaplar eğitim - öğretim yılı başında görme engelli öğrenci ve öğretmenlere ulaştırılmalı; hatalar ve eksikler giderilerek basım işlemi tamamlanmalı; basımı bulunmayan derslere ait kitapların Braille nüshaları oluşturulmalıdır.

2) Talep eden görme engelli öğrenci ve öğretmenlere, Ders Aletleri Yapım Merkezi Müdürlüğü'nde bulunan elektronik nüshalar ulaştırılmalı veya görme engellilerin bu nüshalara erişebileceği online bir platform oluşturulmalıdır.

3) Görme engellilerin eğitim yaşantısında kullanabileceği dokümanlar araştırılarak çeşitlendirilmeli ve yararlanıcılarının kullanımına hazır hale getirilmelidir.

4) Ders Aletleri Yapım Merkezi Müdürlüğü'nün görünürlüğü artırılarak kaynaştırma eğitim yoluyla öğrenimini sürdüren görme engellilerin bu hizmetlerden haberdar edilmeleri sağlanmalıdır.

Eğitimde Görme Engelliler Derneği, sorunların paydaşlar arası diyalogun gelişmesi sayesinde çözülebileceğine inanmaktadır. Bu nedenle derneğimiz, Genel Müdürlüğümüzün konuyla ilgili yapacağı faaliyetlere bilgi, tecrübe ve çalışma motivasyonu ile dahil olmaya hazır durumdadır.